

B 13

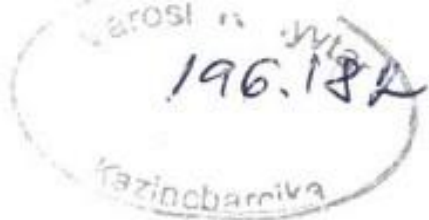
BAGI ARANKA

Emléktöredékek

ÍRÁSOK A SZERETETRŐL

313

BAGI ARANKA
Emléktöredékek

ÍRÁSOK A SZERETETRŐL

A kaszincbarcikai Városi
Könyvtár olvasóinak
2001 karácsonyán
resztelvel
Bagi Aranka

2018 AUG. 0 1

Állományellenőrzés
20... 2

©Rajkai Zsomborné Bagi Aranka, 2001

A könyv megjelenését a Borsod-Abaúj-Zemplén
Megyei Önkormányzat támogatta.

A borítón Bagi Aranka és édesanyja fényképe látható
(a felvétel 1945-ben készült Tiszagyendán).

A hátsó borítón lévő fényképet
Bartáné Ráki Valéria készítette.

Felelős kiadó, szerkesztő:
Bagi Aranka, a szerző
ISBN 963 440 366 2
Kazincbarcika, 2001

Készült:
a Kazincbarcikai Szalézi Don Bosco
Szakképző, Általános Iskola, Szakközépiskola
és Kollégium nyomdájában.

Felelős vezető:
Lukács Barnabás igazgató

BAGI ARANKA

Emléktöredékek

ÍRÁSOK A SZERETETRŐL

Kazincbarcika
2001

EGY - XX. SZÁZAD ELEJI - DÖNTÉS KÖVETKEZMÉNYE

Ha az 1900-as évek elején az anyai dédanyám teljesíti az Amerikát háromszor is megjárta dédapám kérését, azaz gyermekeivel kivándorol az Ígéret Földjére, akkor - az idén száz éve született - nagymamám sohasem találkozhatott volna a nagyapámmal, és...

REPÜLJ, KISMADÁR!

Igen-nem

Kata gépiesen ment az úton. Sokszor megtette már ezt a pár száz métert, amelynek minden lépése gyötrelem volt számára. Az út végén álló épület egyetlen szó jelképévé vált életében: NEM! Gyűlölte a hatalmas kötömeget, félt a benne nyüzsgő, jellegzetes figuráktól, és mégis újra meg újra elindult felé. Az IGEN és a NEM évek óta csátáztak lelkében, és ez elviselhetetlenebb volt számára, mint az újabb NEM elhangzása.

Amikor felment a lépcsőn, látta, hogy csak ketten vannak előtte. Szó nélkül leült. Igyekezett nem gondolni semmire, de belső remegése figyelmeztette, hogy próbálkozása eredménytelen. A vele szemben ülő nő ránézett, tekintete bizalmaskodó volt. Csak meg ne szóljon, gondolta Kata, amikor a nő már ki is mondta:

– Maga is fél?

– Igen.

– Én már voltam nála, nagyon durva.

Kata nem válaszolt.

– Valamilyen Évának hívják. Nem ismeri?

– Nem.

Újabb szünet, majd újabb kérdés.

– Gyereke van?

– Nincs.

Az asszony sóhajtott: – Én most vagyok nála negyedszer három év alatt. Az utolsó alkalommal úgy káromkodott rám, mint egy kocsis. Mintha csak én tehetnék róla! Élne csak az urammal, majd másképpen beszélne!

Az érdeklődés hiánya láttán elhallgatott. Most Kata sóhajtott egyet.

A harmadik várakozót, egy tizenhat év körüli lányt, aki eddig me-reven nézte a kövezet mintáját, szólították.

– Ez is korán kezdte! - jegyezte meg az asszony, miután a lány el-tűnt az ajtó mögött. Kata igazat adott neki magában, de a lányt is sajnálta, mert arra gondolt, hogy az ajtó mögött az IGEN hallatán ugyanaz a tragédia játszódik le, ami már benne annyiszor végbement a NEM közlésekor.

– Ide figyeljen - szakította meg gondolatait az asszony -, előreen-gedem magát!

– Szó sem lehet róla!

– Nem, menjen csak, félek!

– Jó, bemegyek - hagyta rá Kata, és önkéntelenül ránézett az asszonyra. Vézna, rosszul öltözött, sápadt nő volt. Tulajdonképpen miért is haragszom erre az asszonyra, tette fel magának a kérdést, hi-szen csak azért beszél, hogy végre valaki meghallgassa a számára oly fontos gondolatokat.

– Magának van gyereke? - kérdezte Kata hirtelen.

– Van egy ötéves kislányom. Négy évvel ezelőtt ikrek születtek, halva... És most veszik el a negyedik gyereket.

Ebben a pillanatban kivágódott az ajtó. A két nő döbbenten nézte a lány arcát. Kata felugrott, megfogta a kezét és leültette.

– Nyugodjon meg, kedves!

– Hagyjon békén! - rántotta meg a vállát a lány.

– Ezzel nem segít magán.

– Csak ne jártassa a pofáját! Maga könnyen beszél. Van férje, és akkor fekszik le vele, amikor jólesik. Magának lehet gyereke, szülheti egyiket a másik után...

Kata dermedten állt. Nem a lány elkeseredett, durva szavai miatt, hanem azért, mert az utolsó mondat újra ráébresztette a valóságra.

– Maga nem tudja, mit beszél - szólalt meg rekedten, és betámoly-

gott az ajtón.

Amikor leszállt a vizsgálóasztalról, az orvosnő arcáról már leolvasta a választ. Nem várta meg, amíg az kimondja a rettenetet, hanem igyekezett kifelé. Úgy érezte, ott megfullad. A székről már felállt az asszony, és kíváncsian érdeklődött.

– Mit mondtak? Van kisbabája?

– Nincs - hangzott a tompa válasz.

– Istenem, hogy maga milyen boldog! - szólt lelkesedéssel az asszony, és irigykedve nézett Kata után, aki megindult a lépcsőn lefelé, ki az épületből, végig az utcán, át a parkon, ahol a kisgyerekek visongva és boldogan kergetőztek körülötte.

Néhány évvel később

Kata és kisfia séta közben megálltak a kórház előtt.

– Itt születél, kisfiam - mutatott fel az épület harmadik emeletére Kata.

A gyerek csak állt és nézett fölfelé. Töprengett.

– Anya, amikor születtem, huncutkodtam? - törte meg a csendet.

Kata meglepődött a kérdésen, de gyorsan válaszolt: – Igen.

A kisfiú azonban nem érte be ennyivel:

– És hogy huncutkodtam?

– Hát, tudod... hol kikukucskáltál, hol meg visszabújtál...

A gyereknek tetszett a válasz, kacagott, aztán újra kérdezett:

– Anya, és csupaszban voltam?

– Igen, kisfiam, csupasz voltál.

– És örültél, amikor születtem?

– Nagyon, kisfiam, nagyon örültem.

A kisfiú hálásan nézett az édesanyjára, majd boldogan felkiáltott:

– Anya, én is örültem!

Az emberélet elején I.

Az apa, aki kézen fogva vezette fiacskáját, feltűnően izgatott volt. Hatalmas léptekkel igyekezett a bölcsőde felé, miközben a gyerek bukdácsolva, rózsacsokorral a kezében próbált lépést tartani vele.

Ment az úton apa és fia. A férfin egy hirtelenjében magára dobott kabát lógott, a fiú lábán egy kitaposott, otthoni papucs mosolygott.

A bölcsődébe idejében értek. A gondozónők örültek a virágnak. Az apa vetkőztetni kezdte a gyereket. Amikor meglátta a papucsot, nyomban elpirult. Mentegetőzni kezdett, majd gyorsan elbúcsúzott fiától. Zavarában mezítláb küldte be a gyereket társai közé. Még a duda megszólalása előtt beért a gyárba.

Alig várta a munkaidő végét, rohant a gyerekért. Kinyitotta a ruhásszekrény ajtaját. Az üresen tátongott. Benézett az ablakon. A teremben játszó gyerekek közt nem látta a fiát. A szíve összeszorult. Aztán egy felismeréstől megtáltosodva futni kezdett egy másik, csak-nem szomszédos épület felé.

Hát persze! Mondták a gondozónők tegnap. A nagycsoportosok ma mentek át végleg. Ő meg elfelejtette. Pedig két napja már csak erre gondol, azért volt olyan izgatott reggel.

Belépett a kapun. A fia az udvaron futkosott, maszatos kis arcán boldog mosoly bujkált.

Magához szorította megtalált kincsét. A ficáncoló kisgyerek közelsége megnyugtatta.

Véget ért a régen várt, izgalommal telített első nap. Óvodás lett a fia!

Pedig a nagypapa a kedvence!

A nagymamát a négyéves kisfiú is elkísérte az állomásra. Útközben beszélgettek.

- Mamika, ne menj haza!
- Muszáj, kisfiam. Holnap dolgoznom kell.
- És mikor nem kell dolgozni?
- Majd ha nyugdíjas leszek. Akkor majd ideköltözünk hozzátok.
- Peti nagymamája miért lakik Petiéknél?
- Mert Petinek meghalt a nagypapája.
- És ha az én nagyapám meghal, akkor te is hozzánk költözől?
- Igen.
- És akkor mindig hazaviszel az óvodából?
- Haza, kisfiam.

A kisfiú szeme felcsillant, majd váratlanul megkérdezte:

- És mondd, nagymama, mikor hal meg nagypapa!

Mese és valóság

A két gyerek a hintánál ácsorgott. Szemmel láthatóan unatkoztak. A kislány éneklő hangon megszólalt:

– Játsszunk valamit!

– Mit?

– Papásmamást.

– Jó.

– De én királynő is szeretnék lenni!

– Akkor én meg király leszek.

– Itt van a koronád - mondta a kislány -, és a kisleány fejére tett egy homokozóvödröt. Majd hozzátette:

– Főzök ebédet a gyerekeknek.

– Jó. Én meg megyek a gyárba dolgozni.

– Szervusz, apuka!

– Szervusz, anyuka!

A kislány a játékedényekkel kezdett szöszmötölni, a kisleány pedig két kis kezével megfogta a nem létező kormányt, a lábával berúgta a motorbiciklit, a szájával brummogott egyet-kettőt, és már száguldott is körbe-körbe a téren.

Így játszottak egész délután boldogan, egyetértésben.

Az emberélet elején II.

Az iskolatáskát a nagymama vette meg, a köpenyeket az édesanyjával választotta ki, rajzeszközöket a keresztapjától kapott, a fodrászhoz az édesapja vitte el. Az iskolába járás gondolatával nehezen barátkozott meg. A kék táska kincseinek rakosgatása, a nagyfiúvá válás lehetősége, az írás, olvasás titokzatossága, no meg az a tény, hogy csakis tanulás segítségével lehet majd a kisemberből mozdonyvezető, bűvár, katona vagy sofőr, lassan-lassan iskolapártivá tette.

A nagy napon büszke izgatottsággal, ezernyi kérdést feltéve, sok-sok elhatározással ment az iskola felé. A kapuban - a nyüzsgő gyerekhad láttán - azonban közelebb húzódott biztonságot sugárzó édesanyjához. A mosolygó tanító nénit gyanakodva fogadta. Az ismeretlen osztálytársak közé fátyolos szemmel ment. Az igazgató beszédét lehajtott fejjel, orrahegyére csúszott szemüveggel hallgatta. Istenem, milyen egyedül van, szorult össze az édesanyja szíve.

A kisfiú csak állt, állt. Aztán meglátta a mellette ácsorgó, copfos kislányt. Az ránevetett, ő meg - jelezve, hogy minden rendben - meg-rángatta egy kicsit a haját.

Nem volt már egyedül!

Önfeláldozó szeretet

A kisleány zongorázni tanult, mivel azonban már két alkalommal nem gyakorolt, alapos szidást kapott.

A gyerek bűnbánó képpel fogadkozott:

– Ezután mindig gyakorolni fogok.

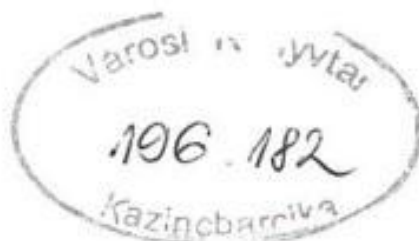
– Az bizony jó lesz. Még zongoraművész is lehet majd belőled - biztatta az édesanyja.

– Isten őrizz, anya, én mozdonyvezető akarok lenni, csak nem szeretném, ha a sok kiabálástól megfájdulna a torkod...

Repülj, kismadár!

– Úgy szeretnék kismadár lenni: fészket raknék a tenyeredbe, és akkor mindig veled mehetnék! - mondta egyszer váratlanul Katának a kislány.

– Úgy szeretnék kismadár lenni: fészket raknék a tenyeredbe, és akkor mindig veled mehetnék! - mondogatja Kata nap mint nap - gondolatban - az azóta már felnőtt, távoli országban tanuló (kis-) nagyiának.

AZ ANYA ÉS A NŐ...

Török bunda

Kata éppen a gondolataiba merült volna, amikor egy férfi alakja suhant el a függöny nélküli ajtó előtt. És noha az egész látomás csak egy pillanatig tartott, olyan érzése volt, mintha a férfi minden idegszálával őt figyelné. Bár az alak elsuhant, és fél szemmel bizonyára a szomszédos fürkét is feltérképezte, valami azt súgta neki, hogy a következő pillanatban ismét meg fog jelenni. Így aztán egyáltalán nem lepődött meg, amikor az ajtó óvatosan oldalra csúszott. Először egy nagy, fekete bőrrönd lendült be, aztán a vonat döccenéseit ellensúlyozó tartással megjelent maga a férfi is, miközben azon tűnődött, hogyan közelíthetné meg a szőke hölgyet, aki miatt még a szomszédban viháncoló fiatal lányokról is képes volt villámgyorsan lemondani.

Kata ránézésből megállapította, hogy a férfi nem lehet magyar, és azt is megérezte, hogy ettől a pillanattól kezdve vége a magányának, még akkor is, ha megközelíthetetlennek mutatkozik, és kínosan kerülni fogja a beszélgetést.

A férfi, miután németül bocsánatot kérve átbökladozott a fürkén, és nagy lendülettel feltette óriási bőrröndjét a polcra, levette sötétkék kabátját, majd lehuppant a Katával szemben lévő, ablak melletti ülésre. Aztán önmagával, főleg szemességével és gyors választásával elégedetten, győzelme biztos tudatában, lekezelő bájdússággal nézegetni kezdte áldozatát.

Ahogy múltak az évek fölötte, Katát egyre jobban bosszantotta, ha öntelt szépfiúk bámultak az arcába. Ez a férfi is idegesítette. Persze azért kíváncsi volt, hiszen nő volt ő is, éppen olyan hódítani vágyó, mint a többi. A szeme sarkából vizsgálgatta az ismeretlent, aki a látszólagos közöny láttán egyre bizonytalanabbul vigyorgott, meglepte, hogy a kutyája sem törődik vele.

Középmagas, jó tartású, ötven év körüli, ősz hajú férfi volt, a fiatal lányok az ilyenektől szoktak megszédülni. Egyre inkább az a gondolat

mosozkált a fejében, nem biztos, hogy jó fülkére tett. Most már mosoly nélkül, de azért kitartóan nézte Katát, és ha annak tekintete, amely kizárólag csak őrá nem tévedt, az ablak és az ajtó között ingázva véletlenül rávetődött, reménykedve, de sikerre már alig-alig számítva húzta mosolyra a száját.

Miután két utas leszállt, és már csak egy idős bácsi utazott velük tovább, kínos csend uralta a fülkét. Kata nehezen viselte el a férfi tekintetét, amely szorongatta, nem engedte el egyetlen pillanatra sem, ráadásul már a szeme és a nyaka is fájt az örökös másfelé-nézésben. Érezte, hogy valamit tennie kell, a csendet meg kell törnie, különben a férfi percekben belül megszólítja. Így hát ő kezdeményezett beszélgetést, de nem a némettel, hanem az idős bácsival. Sablon kérdéseket zúdított az öregre, aki nem győzött válaszolni, és sehogyan sem értette, miért érdekli úgy a paprika- és a paradicsomtermesztés ezt a tanárnő külsejű asszonyt.

A német meghökkent, erre egyáltalán nem számított. Ráadásul még bekapcsolódni sem tudott a beszélgetésbe, hiszen Kata egész testtartása, öreg felé fordulása, pergő kérdéssorozata azt jelezte, hogy számára nem létezik senki más, csak az idős parasztember.

Aztán egyszer csak ennek is vége szakadt. Az öreg megérkezett. Ketten maradtak. Kata egy ideig még tartotta magát, de a férfi olyan bizonytalanul, olyan könnyörgően nézett rá, hogy megsánta, főleg azért, mert már nyoma sem volt rajta a hódítás biztos tudatának. Azonkívül még legalább másfél órára össze voltak zárva a végállomásig, a vonat ugyanis már csak ott állt meg.

– A fene egyen meg! - gondolta magában Kata, és ránézett a férfirra. Annak a már legalább egy órája gondterhelt arca - azóta zötyögtek ugyanis a közös fülkében -, felderült. Már meg is barátkozott vele, sőt feltámadt benne a huncutkodó nő, aki érzi, hogy a férfit a markában tartja.

Eleinte csak mosolyogtak egymásra. Aztán váratlanul a német a következőt mondta: – Szép vagy!

Kata meglepődött, de nem azon, hogy a férfi magyarul szólalt meg, hanem azon, amit mondott. Kicsit meghatotta az áhítatos tekintet meg a váratlan közlés, mostanában ugyanis nem volt ideje arra, hogy azon töprengjen, vajon milyennek tarthatják őt a férfiak. Mivel azonban szokott tükörbe nézni, és abban láthatta, hogy az idő fölötté sem múlt el nyomtalanul, megkérdőjelezte az állítás igazságát, ezzel egyidejűleg az őszinteségét is, így hát gyorsan megkeményítette magát. Na, azért nem nagyon, csak éppen annyira, hogy a férfi véletlenül se dönthesse el, igent vagy nemet sugároz-e a tekintete.

Kata határozottan jól szórakozott a férfi bizonytalanságán, aki valószínűleg nem volt hozzászokva az ilyen típusú nőkhöz. Mivel Kata tudta, hogy a férfi a saját, addig jól bevált sémája szerint indított, úgy döntött, hagyja előretörni, kíváncsi volt ugyanis a forgatókönyvre. Most ő szólalt meg: – Német?

A férfi szeme felcsillant, talán mégsem olyan reménytelen a helyzet:
– Nem. Török vagyok.

Katának a csodálkozástól kerek lett a szeme.

– Nem hiszed? Várj, megmutatom! - kapott elő a zsebéből nem is egy, hanem egyszerre két útlevelet is a török. Mert hogy valóban török volt, arról Kata pillanatok alatt meggyőződhetett.

– Én mindig megmutatni paszport - örvendezett a férfi, amikor látta, hogy Kata készségesnek mutatkozik az útlevelek nézegetésére.

Egyszer csak a török váratlanul felkiáltott: – Bunda!

Kata felnézett a bundájára, pontosabban felnézett volna, az azonban - mivel az akasztója éppen a figyelmeztetés pillanatában szakadt el - teljes súlyával a fejére zuhant. Váratlan terhétől a férfi szabadította meg, aztán ahelyett, hogy elhelyezte volna az ülésen vagy a polcon, elmélyülten vizsgálgatni, sőt fennhangon ócsárolni kezdte a régi, viharvert kabátot.

– Mit képzelsz ez? - hervadt le a mosoly Kata arcáról. – Milyen joga van? Mit tud az egészről? - dohogott magában. Mert hogy a bunda divatjamúlt, azt bizony ő is tudta, a török nélkül is. De ő még azt is tudta,

hogy ha családjukat végre méltóbb körülmények között akarják látni, még egy ideig ez a bunda fogja melegíteni örökké fázó-fájó hátát.

Bosszúsan kapta ki a most már inkább lókupecre emlékeztető férfi kezéből a kabátot, és igazán fegyelmeznie kellett magát, hogy vissza tudjon ülni a helyére.

A férfit, aki el volt foglalva a bunda hiányosságainak felsorolásával, meglepte a mozdulat hevesége. És mivel fogalma sem volt a Katában lezajló lelki folyamatról, azt hitte, megtalálta a legegyszerűbb megoldást, amivel leveheti a lábáról ezt a furcsa, bekeríthetetlennek tűnő nőt.

Mielőtt támadásba lendült volna, pihenésképpen hátradőlt az ülésen, és gyönyörködni kezdett Katában, aki azonban most már igazi közönnyel ült vele szemben. Aztán valamiféle keverék nyelven, amelynek kulcsszava a bunda volt, elindította a hódító hadjáratot.

– Bunda nem szép, te vagy szép. Ha enyém nő lennél, lenne sok szép bunda.

– Fúj, micsoda ócska szöveg, és micsoda ócska pasas! - gondolta Kata megvetően a fantázia nélküli közlés hallatán.

A férfi azonban folytatta. A bunda után Katát vette szemügyre tetőtől talpig, de nem a hús-vér nőt, azzal ugyanis már a belépés pillanatában tisztában volt, hanem a csomagolást. Elégedetlenségét egy csöppet sem titkolva fintorogni kezdett. A kezével mutatta, hogy egy valamirevaló nőnek nem olyan rövid, egyenes, fodrászt csak a körbevágásnál látó hajának kell lennie, mint amilyen Katának van, hanem szép hosszúnak, műgonddal bodorítottnak.

– Az ám, apám! Ha én azt a fél napi ücsörgést kibírnám! Persze akkor sem miattad tenném! - válaszolta gondolatban Kata.

A szeméhez érve a török elégedetten csettintett.

– Na végre, valami jót is találsz rajtam, mielőtt végleg leselejteznél. Különben ha nem vetted volna észre, kanccsal vagyok! - és nagy kísértést érzett, hogy feltűnően erős bandzsítással képessze el a leltározó törököt.

Aztán a férfi váratlanul a hajához nyúlt, s hátra simította a fülénél.

– Ennek meg mi baja? - hökkent meg Kata, de a férfi már a nyakában lógó olcsóságot, a mókás, kis, borostyán szívet mustrálgatta. Aztán a kezére csúszott a tekintete, majd fel sem nézve a következőt kérdezte:

– Arany? Nincs?

– De - szólalt meg nagy-nagy komolysággal Kata -, csak tudja, én a nagylábujjamon viselem. Úgy nagyon előkelő.

A törököt azonban egyáltalán nem érdekelte, hogy gúnyolódik vagy komolyan beszél-e Kata, hanem közelebb húzódva duruzsolni kezdte:

– Ha enyém lennél, lenne. Egy nő úgy szép. Nekem van bolt Isztambul. Van bunda. Te gyere magazin! Van kevés dollár? Nem probléma. Te szép vagy. Adok olcsón. Dollár nem probléma.

Kata nem tudta eldönteni, azon szórakozzon-e, hogy a török az árendedmény lehetőségével csábítja, vagy azon, hogy a férfiban a hódítási szándékot szemmel láthatóan elnyomta a kalmárszellem.

– Mi lenne, ha eldöntenéd, hogy bundát akarsz-e eladni, vagy engem akarsz a lábamról levenni? - kuncogott magában Kata.

A török már teljesen belelendült volna kettős irányú üzleti tárgyalásába, amikor Kata ridegen beléfojtotta a szót: – Nem hiszem, hogy valaha is megyek Isztambulba!

A férfi az éles hang hatására elhallgatott. Nem erre számított. Egy kicsit megsértődött, amiért Kata nem értékelte nagylelkűségét, ráadásul most már fogalma sem volt, hogyan hódítsa meg ezt a kiszámíthatatlan nőt, aki miatt lemondott az esetleg könnyebb ellenállást sejtető fülkéről is. Már eltelt két óra, egy fél óra múlva megérkeznek, és ő kezdheti az egészet előlről. Mert nem akarta feladni, annyira vonzotta a nő ellenállása. Az elérhetetlenség lehetősége még szebbé tette számára az egyébként kellemes külsejű, de sem rendkívül csinosnak, se feltűnően szépnek nem mondható, talán inkább csak különös, negyven év körüli nőt.

Egyre nekikeseredettebben bámulta Katát. Aztán ismét neki-lendült, de nem valami nagy bátorsággal.

– Nekem nincs nő. Asszony lenni probléma. Nem szeretem problémát. Van két ház Isztambul. És van enyém mama. Nyolcvannégy év. Te vagy nagyon szép. Nő lenni probléma, de én téged venni feleség, ha akarsz.

– Aha! Micsoda váratlan fordulat! - kuncogott magában Kata, s hagyta, hadd beszéljen a török.

– Ha lennél enyém nő, lenne sok szép ruha - mutatta, hogy hosszúak lennének -, te nem munka, egy nő lenni csak szép, probléma sok munka.

Kis szünet után, mélyen Kata szemébe nézve a következőt kérdezte:

– Neked van férfi?

– Van, öregfiú, van! - kacagott Kata lelke. – Van! - mondta győztesen a idegennek.

Az elszontyolodott.

– Kettő is! - ujjongott tovább Kata.

– Kettő is? - dermedt meg a férfi.

– Egy nagy, olyan, mint te, és egy kisebb. Azaz kettő.

– Az van probléma. Férfi, kettő férfi nagy probléma.

– Úgy bizony! - ugrott fel fürgén Kata, közben ugyanis megérkeztek az állomásra.

– Még hogy két ház Isztambulban! És mi az, hogy nem dolgozni?! - morfondírozott Kata, immár egyedül, a megálló felé haladva. Próbálta magát elképzelni hosszú ruhás, bodorított hajú, arannyal teleaggatott, török nagyságának, de minduntalan rájött a nevetés. És csak amikor már a járókelők is kezdtek felfigyelni rá, akkor sikerült rendeznie arcizmait.

Aztán elindult hazafelé az öreg, kopott bundájában, és egyáltalán nem bánta, hogy nem lett belőle „Sztambul rózsája”.

TEKINTETEK ÖSSZTÜZÉBEN

Amikor még huszonéves az ember

A fiú végre döntött. Odacsörtetett a kék sapkás lányhoz, majd váratlanul ráköszönt: – Szia!

– Szervusz! - válaszolt csodálkozva a megszólított.

– Hová utazol? - érdeklődött a fiatalember.

– A városba.

– Te is a technikumba jársz?

– Oda.

– Akkor oké!

– Miért?

– Mert én is vegyiparis vagyok. De téged még nem láttalak. Hányadikba jársz?

A kék sapkás egy pillanatig töprengett, aztán kuncogva így felelt:

– Hát tudod, én az első A-ba, B-be, aztán a második D-be meg a negyedik C-be.

– Ne szédíts! - vágta rá az összezavarodott lovag.

– Miért tenném? - pukkadozott a kék sapkás. – Tudod, én vagyok ott az új magyartanár.

A fiú először meghökkent, majd megvetően odavágta: – Szóval te is csak olyan vagy, mint a többi! TANÁR!

A rántott hús

Már harmadik napja jártuk az Alföldet egy nagy létszámú osztály elsős gimnazistáival, amikor késő este végre megérkeztünk Debrecenbe, az étterem elé. Mindnyájan (tanulók és tanárok egyaránt) - ahogy mondani szokták - hulla fáradtak voltunk. Igen ám, de amíg a tanulók nyugodtan elengedhették magukat, addig nekünk, tanároknak - legfőképpen nekem, a kirándulást végigvezénylő osztályfőnöknek - igen sok tennivalónk volt még. Így aztán mi nemcsak fáradtak, hanem - szégyen, nem szégyen - feszültek is voltunk.

Csak efféle „apróságok” nyugtalanítottak bennünket, mint például: a késői érkezés miatt kapunk-e még vacsorát, vagy ha nem, hogyan „etetjük meg” ezt a sok éhes gyereket, akiknek a harmadik nap végére szinte már teljesen kiürült a magánpénztárcájuk; várnak-e még ránk a város másik végén lévő szálláshelyünkön, s ha nem, akkor... Ezt a gondolatot már nem is mertük elengedni a tudatunkig.

Már éppen leszállni készültem a buszról, hogy felderítsem a vacsorahelyzetet, amikor az egyik tanuló feltette a nagy kérdést: – Mi lesz a vacsora?

– Rántott szelet sült krumplival és uborkasalátával - feleltem nyugodtan, mint aki jól végezte a dolgát, tudván, hogy a tervezgetéskor együtt beszéltük meg a harapnivalók mibenlétét.

S ekkor váratlan dolog történt. Az addig szinte élettelen, a fáradtságtól különböző pózban szundikáló diákcsoport magából kivetkőzve, egymást túlkiabálva kezdte ócsárolni a „mit sem sejtő” rántott húst.

A váratlan dühkitöréstől - noha annyi erőm még maradt, hogy a tanulók fáradtságával magyarázzam a viselkedést - kővé dermedtem. Majd hirtelen előtört a fájdalom, s felindultságomban hálátlannak

tartottam őket, s arra is méltatlannak, hogy szóba álljak velük. Pontosabban megéreztem, hogy itt és most sem szép szóval, sem haraggal nem győzhetek. Már pedig győznöm kellett, s nem annyira a tanári tekintélyem helyreállítása, hanem a gyerekek reális helyzetértékelésének alakítása, valamint utunk további nyugodt folytatása érdekében.

Azzal, hogy az „üvöltő dervisekre” rávágtam a buszajtót, leveztettem a dühömet, sőt a friss levegőn, a szemerkélő eső miatti üres s főleg csendes utcán magamhoz tértem. S mi több, elnevettem magam, akkorra ugyanis már kitaláltam, mit fogok tenni. Persze tettem mindezt a buszban handabandázó, az ablak üvegéhez tapadó siserahadnak háttal állva.

Ugyanabban a pózban találtam őket még akkor is, amikor az étteremből kifelé jöttem. S hozzáláttam rögtönzött komédiám - melynek én voltam az írója, a rendezője, a főszereplője s kuncogó nézője is - színpadra, akarom mondani, buszra állításához.

Testtartásom csalódottságot, arcom reménytelenséget tükrözött, járásom lassú volt, mint az olyan emberé, aki nem siet megvinni a rossz hírt. Nem néztem rájuk, pontosabban nem mertem rájuk nézni, féltem ugyanis, hogy kiesem a szerepből. Ugyanakkor minden idegszállammal éreztem, hogy „vánszorgásom” hatására fokozatosan elbizonytalanodnak, rossztól tartanak.

– Gyerekek, nagy baj van - mondtam mély, rekedt hangon, némi hatásszünetet tartva -, nincs vacsora.

Döbbent csend, majd iszonyú lárma volt a válasz.

Hagytam, hogy kitombolják magukat. Mondanom sem kell, hogy dühük tárgya immár nem a rántott hús, hanem az étterem dolgozói voltak.

Aztán halkán megszólaltam: – Azért talán mégsem fogunk üres gyomorral lefeküdni.

A várakozástól kerekre nyitották a szemüket.

– Persze nem tudom, hogy akarjátok-e majd?

– Mit?! Miért ne akarnánk?! - kiabáltak egymást túllicitálva.

– Hát, azt mondta az étterem vezetője, hogy ha tudunk még egy kicsit várni, készítenének egy kis sült krumplit.

– Mit?! Sült krumplit? De jó! Naná, hogy kérünk! - röppentek a buszban a sóvárgó kiáltások.

– Jó, akkor szólok nekik - ajánlottam fel szolgálataimat, s már majdnem leléptem a buszról, amikor váratlanul visszafordultam.

– S ha még egy kis rántott hús készítésére is rá tudnám venni őket?

– Én kérek! Én is! Megyünk mi is! - és már nyomultak is ki a buszból, alig tudták kivárni, hogy lelépjek.

Elöttem rohantak be az étterembe, valamennyien levágták magukat az asztalok melletti székekre, s izgatottan figyelték, zöld ágra vergődöm-e az étterem vezetőjével.

Mondanom sem kell, zöld ágra vergődtem!

Aztán úgy vetették rá magukat a hatalmas rántott húsokra, mint a vett malacok. Degeszre ették magukat.

Amikor elérkezettnek láttam az időt, felfedtem a titkot, azt, hogy már az étterembe történő első belépésemkor készen várt minket a vacsora.

A közlésem hallatán először meghökkentek, majd hitetlenkedtek, végül elismerően nevettek.

S egyáltalán nem bánták, hogy a cél érdekében alaposan lóvátettem őket.

Múlnak az évtizedek

Amíg fiatal az ember, gyors manóként változtat helyet. Lát mindent, hall mindenkit, ott van mindenütt. Lendületes, mert még bírják a lábai.

Aztán egyre többször támaszkodik a tanári asztal széléhez, és onnan igyekszik fogva tartani a vele szemben ülőket.

Majd az asztal mögötti szék következik, amin egyre inkább jólesik az üldögélés.

Végül...

De azokat a huncutan is komoly, komolyan is huncut tekinteteket sohasem feled.

VALLOMÁSOK

Vallomás I.

Harmincéves voltál, amikor FELADTAD. S még huszonkilenc évig éltél: ide-oda sodródva, neki-nekirugaszkodva, lázadozva és betörődve, elkeseredésedet komédiázásba fojtva, mély érzéseidet ritkán mutatva. Ha akkor nem adtad volna fel, nekem is könnyebb lett volna, APÁM!

S mégis! Ó, mennyire fáj, hogy nem értettelek meg! S mennyire fáj, hogy most már megértelek! Szeretném elengedni magam ÉN IS, semmire sem gondolva engedni egyik napot a másik után. De valami mindig megakadályoz ebben. A kötelességtudat, az ANYÁM-tól örökölt AKARATERŐ az, ami nem engedi, hogy feladjam. Pedig roskadozom a teher alatt. A XX. század TERHE alatt. Hogy meddig bírom? Nem tudom. De CIPELEM: ÉRTED is, Apám!

Vallomás II.

„DRÁGA, JÓ ÉDESANYÁM!” - borult megtörten a tizenkét éve özvegy anyám a néhány hónap híján kilencven évet megélt nagyanyám fejfájára, miután elrendezte a kertjében szedett virágokat szülei sírján.

„NE FÉLJ, ÉDESANYÁM!” - gondoltam megrendülten, miközben az élet harcaiban oly erős lelkű anyám megtört alakját néztem.

„NYUGODJATOK BÉKÉBEN!” - búcsúzott halott szeretteitől az élet törvényébe beletörődő s a családban a legidősebb megüresedett helyét - a folytonosság nevében - elfoglaló anyám.

A még mindig könnyes tekintet rám tévedt, s az előző pillanatokban „megöregedett” arc fokozatosan elengedte bánatát. Megérezte: tudom, most rajtam a sor, s hogy teljes szívemmel vállalom az ő eddigi nehéz, gyakran hálátlan szerepét.

Elindultunk a lelkünkben tovább élő halottaink végső nyugalytól az élők világa felé. Mentünk egymás mellett - vállalva küldetésünket -, s két, a meghatottságtól még bizonytalan, mégis erőt sugárzó férfikar ölelését éreztük vállunkon.

A húszéves fiatalember: a FIAM!

„VIGYÁZNI FOGOK RÁTOK!” - nyugtatott meg bennünket az egyre határozottabbá váló mozdulat, s mi egy pillanatig sem kétkedtünk a hang nélkül tett fogadalomban.

(1992)

Vágyaim

Szeretném ÚJRA érezni a szülőház előtti esti virágok bódító illatát,
Szeretnék hintázni az öreg diófa ágán,
dúskálni a piros belű görögdinnyékben,
Szeretném nézni, hogyan dagasztja nagyanyám a kenyeret,
hogyan fogja be nagyapám a lovat,
Szeretnék visszafeleselni hajlott hátú dédanyámnak,
Szeretném kötözgetni a szederinda által felhorzsolt lábamat,
sajnálni a levágott farkú gyíkokat,
Szeretnék mosolyogni a frissen fejt tejért nyávogó macskákon,
pocsolyázni nyári zápor után,
összeszedni a tojásokat a szalmakazal alól,
vizet önteni a csirkéknek,
lapulevelet vágni a kiskacsáknak,
Szeretném nézni a röpködő, szélben száradó ruhákat,
a kéményből tovaillanó füstöt,
a fészket építgető fecskéket,
Szeretném a kemencepadkán ülve hallgatni a ki tudja hányszor
újrátatott meséket,
Szeretnék...

Azt hiszem, ÖREGSZEM!

Emléktöredékek

KARÁCSONY: Vastag hótakaró a mezőkön,
szán betonozta utak,
tovatűnő fenyőerdők,
csilingelő csengőjű lovak,
friss levegő,
piros orr,
nyelven szétolvadó hópihék.

KARÁCSONY: Illatozó, piros almák,
ezüsfestéktől csillogó diók,
méretre vágott cérnaszálak,
hűlő szaloncukor az asztalon,
frissen vasalt, tavalyi aranypapír.

KARÁCSONY: Ablakpárkányba kapaszkodó leskelődők,
plafonig érő karácsonyfa,
„Kis karácsony, nagy karácsony...”,
áhítat a templomban.

KARÁCSONY mennyezetig érő fával,
karácsony gallyacskával,
karácsony asztalra tett fenyővel.

KARÁCSONY egyetlen mesekönyvvel,
karácsony kézzel kötött pulóverrel,

karácsony sok-sok ajándékkal,
karácsony videokészülékkel.

KARÁCSONY: Kicsinosított tanulószoba,
ünnepi félhomály,
lánykezek készíttette díszek,
tovatűnő dallamok,
apró ajándékok.

KARÁCSONY ötösben,
karácsony hármásban,
karácsony egyedül,
karácsony kettesben,
karácsony hármásban,
karácsony itt is meg ott is,
karácsony kettesben.

KARÁCSONY az Afrikában dolgozó férj, illetve apa nélkül,
egy saját és egy fogadott gyerekkel, egy befogadott kutyával.

KARÁCSONY nyugalomban,
karácsony boldogságban,
karácsony a gyermek megmaradásáért aggódva,
karácsony a nagyapa gyógyíthatatlan betegsége miatt rettegve,
karácsony szeretetben,
karácsony békességben,
karácsony BÉKÉBEN.

Ötvenen túl

Egész életében az után a nyugalom után sóvárgott, amit kislány korában gyakran érzett a tűzhely előtt üldögélve, egy macskát simogatva, a világot kikapcsolva.

Hogy mire gondolt akkor, már nem tudta felidézni. De valahányszor képzeletében megjelent a mélázva üldögélő kislány képe, testében-lelkében valami földöntúli békesség áradt szét. Meg szomorúság is. Az Éden elvesztése miatti végtelen szomorúság.

A békés kislány ugyanis - felnőttként - állandó hadakozásra kényszerítődött. S mivel élni akart, hát küzdött.

Közben egyre sűrűbben érezte: belefáradt. Ez megrémítette. A test halálának ugyanis még nem érkezett el az ideje.

Egyre gyakrabban gondolt halott szeretteire. Néha - ha egyedül maradt - még beszélt is hozzájuk. Ez megnyugtatta. S ugyanolyan boldognak érezte magát, mint kislány korában.

S remélte, ha egyszer elhagyja majd e földi világot, újra megtalálja az elveszített Édent.

Cím nélkül

A LELKEM még fut, rohan
egy percig sem tétovázva,
de a TEST...
a test...
a test...

Önvédelem

Kidobok a szívemből mindenkit:
álnok barátot,
pökhendi rokont,
pálforduló tanítványt,
méltatlan főnököt,
s méregtelenített szívemet kitárom:
lepkének,
galambnak,
virágnak,
kutyának,
hogyan megtisztulva
újra felismerjem
és szeretni tudjam:
az igaz barátot,
önzetlen rokont,
rajongó tanítványt,
bölcs „főnököt”.

Vallomás III.

Hát BEKÖVETKEZETT...

Pedig csak éppen elkezdődött IGAZI közös életünk...

(VÉGRE én is nyugdíjas lettem...)

S milyen GYANÚTLANUL boldogok voltunk...

De évek helyett csak TÍZ NAPOT kapunk a Sorstól...

Az INTENZÍV OSZTÁLYON...

Amikor csak te voltál a LEGFONTOSABB!

S mennyire HITTÜK, hogy még hazajössz...

Vagy te már MEGSEJTETTÉL valamit?

Csak annyira SZERETTÉL még akkor is, hogy nem akartál nyugtalanítani?

Azon az utolsó estén testben megnyugodva, lélekben MEGBÉKÉLVE, szinte boldogan feküdtél a hófehér kórházi ágyon...

Én még ÜLDÖGÉLTEM melletted...

Amikor visszanéztem az ajtóból, MEGÉREZTED...

Megpróbáltad kinyitni a szemed, és mosolyogni IGYEKEZTÉL...

S az ágyról lelógó, sovány kis kezeddal INTEGETTÉL...

Most már tudom: ELBÚCSÚZTÁL tőlem...

Néhány óra múlva csöndesen, örökre ELALUDTÁL...

De lélekben azóta is mindig VELEM vagy,

ÉDESANYÁM!

(2000)

Vallomás IV.

BOLDOGOK a virágaid,
mert otthonra találtak nálam,
BOLDOGOK a tárgyait,
mert megsimogatom őket a tekintetemmel,
BOLDOGOK a...
Csak én vagyok BOLDOGTALAN,
mert már nem vagy közöttünk,
ÉDESANYÁM.

Vallomás V.

CSAK MÉG EGYSZER esténként - miután már többször is elköszöntél tőlem - bármilyen ürüggyel VISSZACSOSZOGNÁL hozám, mondván, hogy „Arikám, itt felejtettem valamit”;

CSAK MÉG EGYSZER újra meg újra ELMAGYARÁZHATNÁM, hogy reggelente ne akkor kérdezd meg, hogy „Arikám, mit főzök mára?”, amikor éppen kilépnék az ajtón;

CSAK MÉG EGYSZER újra meg újra KÉRLELHETNÉLEK: „Mielőtt a napi mondókádat elkezdenéd, legalább egy fél órát adj nekem, hogy az iskola gondját-zaját levezethessem”;

CSAK MÉG EGYSZER újra meg újra KORHOLHATNÁLAK, amiért nemcsak a megbeszélte apróságokat vetted meg a boltban, hanem még több kiló mosóport is hazacipeltél, mondván, hogy most néhány száz forinttal olcsóbb volt, meg hogy azt a hatalmas görög-dinnyét sem tudtad ott hagyni, mert „tudod, Arikám, ez olyan, mint az a múltkori jó fajta volt”;

CSAK MÉG EGYSZER aggódva és féltve ZSÖRTÖLŐDNETNÉK, hogy „nem azzal segítesz nekem, ha egyszerre akarsz megcsinálni mindent, hanem azzal, hogy vigyázol magadra”;

CSAK MÉG EGYSZER megbocsátó meggyőződéssel ISMÉTELGETNÉD, ha igazságtalanul rád mordultam valami szörnyen jelentéktelen apróság miatt: „Tudom én, Arikám, hogy nem rám haragszol”...

CSAK MÉG EGYSZER együtt SÍRHATNÁNK és NEVETHETNÉNK, ahogy csak mi ketten - egymást értve és szeretve - tudtunk, ÉDESANYÁM!

Vallomás VI.

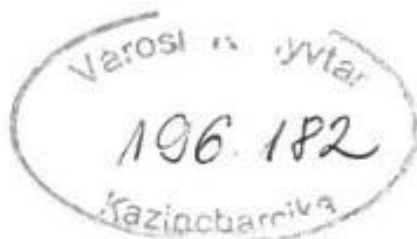
SZERETTEM az iskola zsibongását,
amikor reggelente végigmentem a folyosón,
SZERETTEM a nézőtér várakozását,
amikor a függöny felgördült.
SZERETEM a repülőtér zsongását,
amikor a fiunkat várjuk távol-keleti útjáról,
SZERETEM a temető csendjét,
amikor lélekben együtt lehetek veled,
ÉDESANYÁM.

Vallomás VII.

Bocsásd meg, ÉDESAPÁM, hogy megbolygattam húsz éve kezdődött álmodat! De ÉDESANYÁM halála után, akinek az volt a kívánsága, hogy a közelemben temessük el, képtelen voltam elviselni a gondolatot, hogy tőle és tőlem távol, egyedül pihenj sírodban.

Ma halottak napja van. Állok az immár közös sírotok előtt, s BOLDOG VAGYOK: most már a KÖZELEMBEN, EGYÜTT folytatjátok örök álmotokat.

(2000)

Tartalom

EGY - XX. SZÁZAD ELEJI - DÖNTÉS KÖVETKEZMÉNYE.....	5
REPÜLJ, KISMADÁR!	
Igen-nem.....	8
Néhány évvel később.....	11
Az emberélet elején I. (Az apa, aki...).....	12
Pedig a nagypapa a kedvence!.....	13
Mese és valóság.....	14
Az emberélet elején II. (Az iskolatáskát...).....	15
Önfeláldozó szeretet.....	16
Repülj, kismadár!.....	17
AZ ANYA ÉS A NŐ...	
Török bunda.....	20
TEKINTETEK ÖSSZTÜZÉBEN	
Amikor még huszonéves az ember.....	28
A rántott hús.....	29
Múlnak az évtizedek.....	32
VALLOMÁSOK	
Vallomás I. (Harmincéves voltál...).....	34
Vallomás II. („DRÁGA, JÓ ÉDESANYÁM!”...).....	35
Vágyaim.....	36
Emléktöredékek.....	37
Ötvenen túl.....	39
Cím nélkül.....	40
Önvédelem.....	41
Vallomás III. (HÁT BEKÖVETKEZETT...).....	42
Vallomás IV. (BOLDOGOK a...).....	43
Vallomás V. (CSAK MÉG EGYSZER...).....	44
Vallomás VI. (SZERETTEM...).....	45
Vallomás VII. (Bocsásd meg...).....	46